

Gaaf Gelderland

Impressie Co-creatie
“Samen aan de slag met urgente dilemma’s”

29 oktober 2019

Stevige uitdagingen

We staan voor stevige uitdagingen in Gelderland. De opgaven zijn groot, de ruimte is beperkt en de tijd tikt. Het energievraagstuk, klimaatverandering, kwetsbare biodiversiteit, verdere verstedelijking en krimp in de landelijke gebieden, toenemende mobiliteit op de weg en in de lucht. Het zijn allemaal grote ontwikkelingen met invloed op onze leefruimte. Als we willen dat Gelderland in de toekomst ‘gaaf’ blijft en de mooiste provincie van Nederland, dan moeten we daar iets voor doen.

Aan de hand van zes voelbare dilemma’s uit de praktijk gingen 29 oktober 2019 enkele honderden deelnemers met elkaar in gesprek. Ze bespraken welke aanpak nodig is en hoe die zo snel mogelijk te realiseren is. Er was ook aandacht voor hoe we dat samen doen en wie het voortouw neemt. We hebben bovendien gekeken naar onze regels en procedures. Want, de regels zijn ondersteunend. Oplossingen en innovaties moeten voorop staan.

We willen je graag bedanken voor jouw inzet tijdens deze actieve werksessie in Ede, waarmee we waardevolle input hebben opgehaald. De mouwen opstropen is goed gelukt! Tegelijkertijd beseffen we ook dat we er in één keer nog niet zijn. In dit sfeerverslag vatten we de gesprekken samen en leest u wat de opbrengst van de dag is.

Starten met een film

Voorafgaand de inhoudelijke sessies zijn we begonnen met een gezamenlijke aftrap. We toonden een [film met zes dilemma’s](#). Tijdens de gesprekken hebben we aandacht gehad voor wat deze dilemma’s betekenen en hoe we daar in Gelderland mee om willen gaan.

Hoe geven we ruimte aan duurzame energie en wegen we concurrerende ruimteclaims af?

Kern: geef aan wat je wilt beschermen, maar creëer daarbinnen afweeg/afwijkruimte, want die ruimte is nodig.

≡ provincie
Gelderland

Tijdens de sessie kwam duidelijk naar voren dat meningen verschillen over hoe om te gaan met de opwekking van duurzame energie. Beschermen we belangrijke waarden op voorhand of geven we ruim baan aan de energietransitie en repareren we achteraf wat er is misgegaan? Hoe verhoudt dit zich tot de Regionale Energie Strategieën? Een duidelijk keuze maken bleek lastig. Toch zagen we een rode draad: overheid pak regie, dit is een grote opgave en kan je niet 'laten gebeuren'. Daarbij werd ook opgemerkt niet alles vast te leggen in regels, maar ook ruimte te geven voor een goede afweging. Onderbouw waarom een gebied wel of niet geschikt is voor duurzame energieopwekking. Uit de onderbouwing blijkt of de ontwikkeling wel of niet verenigbaar is met andere waarden.

Daarnaast is afstemming tussen provincie en gemeenten van belang om doelen te realiseren. Niet alleen op ambtelijk niveau, maar ook tussen de besturen. Dit is nodig om de gezamenlijke uitvoeringskracht te vergroten.

Hoe passen we onze ruimte aan op het veranderende weer - nat, droog, heet? Dwingt het veranderende klimaat ons tot andere keuzes?

Kern: Maak klimaatadaptatie onderdeel van je afwegingen.

Het klimaat verandert, we moeten ons daarop aanpassen. Stellen we daarbij het natuurlijke systeem centraal of niet? Uit de dilemmagesprekken werd duidelijk dat we het natuurlijke systeem expliciet mee moeten nemen als essentiële afweging bij ontwikkelingen. Er werd ook opgemerkt dat het natuurlijke systeem niet alles bepalend moet zijn. Er moet ruimte voor maatwerk blijven, waarbij we bewuste keuzes maken, bijvoorbeeld over wel of niet bebouwen.

De provincie is bij klimaatadaptatie maar één van de vele partijen, alle overheden hebben een rol. Bovendien moeten private partijen ook bijdragen. De zogenaamde klimaat-stresstesten geven inzicht in de gevolgen en risico's van klimaatverandering. Deze worden door betrokken partijen uitgewerkt in Regionale Adaptatie Strategieën (RAS).

De provincie moet hierin een actieve rol en bijdrage leveren en het goede voorbeeld geven. Bijvoorbeeld door zorg te dragen voor een klimaatbestendig provinciaal wegennet.

Hoe geven we ruimte aan duurzame land- en tuinbouw voor natuur, boer en bewoner: economie versus ecologie en gezondheid?

Kern: Houd rekening met verschillende typen landbouw.

Er werd gedacht aan een gebiedsgerichte agrarische aanpak met heldere doelen en gepaste regelgeving, die gewenst is voor de ecologie, leefbaarheid en behoud van het landschap. Maak multifunctioneel ruimtegebruik in bepaalde gebieden (rondom steden) mogelijk. Daarnaast moet er ook ruimte blijven voor de agrariër die zijn verdienmodel primair wil halen uit de landbouw.

De landbouw ontwikkelt zich richting een meer circulaire, natuurinclusieve landbouw, waar ruimte voor de landbouwer om nevenactiviteiten (maatschappelijke activiteiten) en volgfuncties (ketenactiviteiten) te ontplooiën die specifiek aansluiten bij het karakter van het gebied en zones waar de primaire landbouw de fysieke ruimte krijgt. De manier waarop deze ontwikkeling vorm krijgt, is aan de landbouw zelf.

De ontwikkeling naar natuurinclusieve landbouw met een duurzaam verdienmodel vraagt onder andere om financiële steun van de overheid. Op basis van het eerdere beleid hebben boeren vaak grote investeringen gedaan die nog niet terugverdiend zijn. De kosten van omschakeling lopen niet altijd voor de baten uit. Een agrariër heeft bestaansrecht en moet een redelijk verdienmodel kunnen hebben.

De overheid moet zorgen voor duidelijke regelgeving. En meer gebiedsgericht werken, waarbij wordt gestuurd op doelstellingen. Stel doelen, maar laat de landbouw vrij in de manier waarop zij aan duurzaamheid werkt.

Waar vinden we ruimte voor een groeiende economie en toenemende woonbehoefte: snel versus duurzaam?

Kern: Duurzaam en snel zijn beide belangrijk. Zoek daarin de goede balans en wees vooral duidelijk.

Er is grote behoefte aan meer woningen en werklocaties. Deze woningen en werklocaties moeten van goede kwaliteit zijn en dus bereikbaar, duurzaam en leefbaar. Duurzaamheid bestaat daarbij uit: energietransitie, klimaatadaptatie, natuurinclusief en circulair. Deze vier thema's verschillen in technische ontwikkelingsfase en geaccepteerde normen. Grote ambities op duurzaamheid kunnen zorgen voor een vertraging in de bouw, of duurdere bouwmethoden.

Tijdens de sessies kwam duurzaamheid het sterkst naar voren, zonder in te willen boeten op snelheid. Deze opvatting staat haaks op verschillende politieke opvattingen die snelheid boven duurzaamheid stellen (wat kunnen we doen om maximaal te versnellen en hoe kunnen we dat zo duurzaam mogelijk doen?). Aanwezigen vonden ook dat de provincie duidelijk moet zijn in wat ze wil, zodat de markt zich daarnaar kan richten.

Duurzaamheid is één van de kwaliteiten, er zijn er nog meer, zoals landschap, mobiliteit, natuur, enzovoort. Vanuit wonen en werken moet daarom breder worden gekeken naar al deze onderwerpen en wat ze betekenen voor de inzet van de provincie. Zonder de urgentie van de woningmarkt uit het oog te verliezen. De sessie levert geen duidelijke keuze op. Aanwezigen geven aan dat de provincie kwaliteit, duurzaamheid en snelheid voorop moet zetten. Dit kan via een regionale aanpak waarbij per regio wordt gekeken naar wat nodig is voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.

Hoeveel ruimte geven we aan de groeiende reisbehoefte?

Kern: Investeer in een integraal mobiliteitsnetwerk.

Er zijn voor bereikbaarheid twee ontwikkelingen waar we op moeten anticiperen: toename van het aantal verplaatsingen (het verkeer loopt vast) en de klimaatopgave (duurzame mobiliteit). Deze ontwikkelingen vragen om een andere aanpak. Daarvoor is nodig:

Niet alleen investeren in infrastructuur, maar infrastructuur ook slimmer gebruiken. Oftewel: het mobiliteitsgebruik veranderen. Dat betekent vooral investeren in een flexibel, integraal mobiliteitsnetwerk. Reizigers maken gebruik van verschillende vervoersmiddelen zoals fiets of lopen op korte afstand. Op langere afstanden moeten we de stromen bundelen en bij de rand van stedelijke netwerken laten samenkomen op een knooppunt of hub. Hier kunnen mensen overstappen van auto/trein op het overige openbaar vervoer of de fiets. Op deze manier voorkomen we dat we ons allemaal tegelijk op dezelfde manier verplaatsen en bevorderen we de doorstroming en duurzame mobiliteit.

Daarnaast is het van belang om bij keuzes voor locaties van woningbouw en werklocaties op tijd en in samenhang na te denken over de bereikbaarheid (per auto, openbaar vervoer en fiets). Het verschilt per regio hoe de bereikbaarheid eruit moet zien en hoe de balans uitpakt. In het landelijk gebied is het moeilijker te werken aan locaties die goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. In stedelijke gebieden zijn meer mogelijkheden om te bouwen op OV-locaties.

Druk op mensen: een sociaal dilemma

Kern: Verdeel lusten en lasten evenredig. Breng partners samen.

Het gesprek ging met name over wie de leiding moet pakken bij de grote maatschappelijke ambities. Is dit de overheid of de inwoner? Vanuit de werksessie werd voelbaar dat beide scenario's positieve impact hebben op het oplossen van dit dilemma. Hoe komen we tot elkaar? Hoe praat je juist mét mensen, in plaats van over mensen? Hoe kom je tot opschaling van wijkinitiatieven? Hoe kan je financiering vanuit de overheid omzetten in financiering vanuit de maatschappij? Minder regels helpen hierbij, maar soms hebben we ook regels nodig om dingen voor elkaar te krijgen.

De overheid kan bij de verdeling van lusten en lasten en het verbinden van partijen een rol spelen. Hierbij werd overigens gesproken over 'de overheid' in zijn algemeenheid, niet per definitie de provinciale overheid. Een overheid kan met behulp van bijvoorbeeld challenges of vouchers ook een rol spelen. Deelnemers vragen de provincie om niet alles op te lossen in subsidievormen.

Hoe gaan we verder?

Naast de werksessie op 29 oktober jl. voeren we nog meer gesprekken met partners. Zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau. Zo scherpen we verder aan hoe we het instrumentarium van de provincie zo moeten inrichten dat deze bijdraagt aan de oplossing van de opgaven. We voeren gerichte, thema- en casusgesprekken met betrekking tot specifieke instrumenten. Betrokken partners worden hiervoor uitgenodigd.

Met betrekking tot de Omgevingsverordening wordt er een 2e co-creatie, beter gezegd 'consultatie', georganiseerd. Hier staat de gekozen beleidsrichting centraal en welke aanpassingen in de verordening hierdoor voorzien.

Het eerste kwartaal van 2020 is voor ons de zogenaamde schrijffase. Hierin ontwikkelen we onze instrumenten daadwerkelijk door. Zo schrijven we bijvoorbeeld de nieuwe Omgevingsverordening. In het tweede kwartaal van 2020 ligt de nieuwe verordening ter inzage (formele procedure). Provinciale Staten neemt een besluit in het najaar. Ook de andere provinciale instrumenten worden in de tussentijd herzien, zodat we per 1 januari 2021 voldoen aan de Omgevingswet en de Omgevingsvisie.

Wil je in de tussentijd mee praten over de dilemma's en input geven? Dat kan op [Sprekend Gelderland](#) of laat je mening tot en met januari 2020 horen via het [Kieskompas](#).

Deze consultatie wordt georganiseerd op 17 februari 2020. Hierbij bent u wederom van harte uitgenodigd, reserveer deze datum daarom vast in uw agenda.